

פרס ל"ילקוט מורשת"

ע"ש גניה לוי ז"ל

צוות השופטים — לאחר עיון ודיון בכל הספרים וכתבי-היד שהוגשו לו, החליט להעניק את הפרס ע"ש גניה לוי לשנה תשכ"ו — לילקוט מורשת, כתב-עת לתיעוד ועיון, יוצא לאור ע"י "מורשת", בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ' ו"ספרית-פועלים" — בעריכת מרדכי אמיתי, יהודה באואר, ישראל גוטמן, שלום חולבסקי (מזכיר המערכת), רוזקה קורצ'אק ואבא קובנר.

ואלה נימוקי השופטים:

ילקוט מורשת הינו כעת כתב-העת היחיד בישראל, המופיע בקביעות, המוקדש לחקר השואה, גורמיה ותולדותיה. חמש החוברות שהופיעו עד כה מגוללות תמונה נרחבת ובחלקה בלתי ידועה, מן התקופה האפלה ביותר בדברי ימי עמנו. בהן נתפרסמו לראשונה פרקי יומנים וזכרונות, שנתגלו בגניזות ובדרכים-לא-דרכים הגיעו עד בית העדות, וכאן פוענחו רמזים ופרטים הנזכרים בהם. יומנים וזכרונות אלו שנרשמו בימי האופל, בצל המוות, בידי אלה שלא זכו להגיע, כאילו הוכתבו בידי האומה, כדי שארץ לא תכסה דמה: הירש ברלינסקי — איש פועלי ציון שמאל, מנאמני הציונות הפועלית ולוחמי גיטו ורשה, המעלה את חבלי יצירתו ונסיבות מאבקו של האירגון היהודי הלוחם; הסופר והמורה הוותיק חיים אהרן קפלן המוקיע ביומנו לא רק את אכזריותו המפלצתית של האויב אלא את פשעיהם של משרתיו ועושי-רצונו היהודיים; יומנו של הספרן הצנוע הרמאן קרוק, שהפך רושם קורותיו של גיטו ווילנה, מלווה את לוחמיו בנתיב היסורים לגירוש אסטוניה עד ליומם האחרון, עד עלייתם על המוקד אור ליום השחרור; ודפי יומנה הרוטט של שרה פישקין, נערה למודת-עוני, בת ישראל זכת-נפש ותמימה באמונתה, המטיחה את זעקת מחאתה הנוראה כלפי מעלה — כל אלה מצטרפים למגילת איכה חדשה של עמנו. ונוספו עליהם עדויות של שרידים שלא זו בלבד שהן מסירות את הלוט מחיהם, מתהומות ענותם וייסורי גסיסתם של מליונים אלא שהן מעלות פרשיות עלומות של גבורה, גבורת-נפש וגבורת-לחימה, בכל ארצות השואה, במזרח ובמערב, בעירות ובכרכים, במחנות מוות וביחידות פארטיזנים, בהן לחמו יהודים בצורות שונות. עדויות אלו ואחרות מחייבות אותנו לשנות את התיאור המקובל, המושתת על התרשמות חיצונית בלבד, של השואה, כהליכה פאטאליסטית של המוני ישראל לטבח, ולשוות לעמידתו של העם מול מכונת הרצח הגדולה המשוכללת ביותר בתולדות האנושות, כשהוא מנודה ומנותק מכל עזרה, מופקר במעגלי בדידות, איבת-דמים ושמהל-לאיד — דמות נכונה זו, הראויה לו, לא מחוקה ולא מטושטשת.

המחקרים העיוניים שראו אור בכתב העת "ילקוט מורשת" — פרי עטם של היסטוריונים, בוחנים מבחינות שונות ומנקודות ראות חדשות את שורשיה וצמיחתה של האנטישמיות הזואולוגית, שהגיעה לשיאה בתורת הגזע וב"פתרון הסופי" הנאציים, את התפתחותן ואופיין הציבורי של נציגויות יהודיות בגרמניה ובארצות אחרות, נסיונות

התגוננותן וגילגוליהן בימי שלטון היטלר, את קשרי המחותרת היהודית לכוחות האנטי-נאציים, לסביבה הלא-יהודית, את בעיות יחסו וגילויי היחלצות של הישוב היהודי בארץ ישראל להצלת יהדות אירופה, את התעוררותה של שארית הפליטה שנתגלתה בתנועת הבריחה וההעפלה ההמונית.

בשעה זו, כשגורמים שונים חברו יחד — לטשטש את לקח השואה, כדי „לעבור לסדר היום“ על התרחשות מרכזית וגורלית זו בהיסטוריה היהודית של ימינו — בלי להסיק ולמצות את המסקנות המתחייבות ממנה — נודעת משמעות מיוחדת לבמה — שאינה נותנת לשכוח ולהשכיח, המגבירה ומעמיקה את תודעת השואה ומנחילה אותה לדור הצעיר, אשר רבים ממנו נמנים עם קוראיה. בניגוד להשקפה השיטחית, הרווחת גם בארצנו, המסבירה את ממדי השואה במנטאליות היהודית-הגלותית, מבליטה במה זו — באמצעות התעוד והמחקר הרב-צדדי, את הגורמים העמוקים לשואה, שטרם התגברנו עליהם, גורמים הנעוצים במציאות היהודית הטראגית, נוכח המשברים והניגודים המחמירים בעולם-שלימינו, הנושאים בחובם סכנות חדשות.

מול התפיסה הפשטנית, הרואה גבורה רק בהתקוממות המזויינת, שלגבי מיעוט מבודד בגיטאות לא יכלה להיות אלא אמצעי אחרון שלאחר יאוש, לאחר שאפסו כל סיכויי ההצלה — חושפת במה זו את המאור גם בגילויים אחרים של גבורה יהודית, של התאזרות ועזרה הדדית, של פעילות ציבורית, תרבותית וחינוכית, של מסירות-נפש ותעצומות נפש, של רצון-חיים עשוי-לבל-יחת ואמונה איתנה בעתיד, גם בתנאי גיהנום-עלי-אדמות, פריחה מופלאה על פי תהום.

פרס זה נועד לחזק את ידיהם של העושים במלאכה קשה ואחראית בתבונה ומתוך ראייה רחבה, לעודדם להמשיך בה ללא לאות וללא רתיעה, לנטוע בלב הציבור הרחב את ההכרה בחיוניותה של ידיעת עברנו הקרוב על כל מוראותיו — בשביל קיומנו לעתיד, בשביל שיחורוננו, לרכוש את תשומת לבו, הערכתו ואהדתו של הנוער לבמה שזוהי מטרתה.

הפרס נושא את שמה של גניה לוי, שם הקשור בעבודה נאמנה ומסורה ללא-שיעור בקרב שארית הפליטה, למען המון העם, בלב חם ופתוח לכל סבלותיו ותקותיו.

צוות השופטים משוכנע, כי בהעניקו את הפרס על שמה, ל„ילקוט מורשת“, כיוון לדעתה, לרצונה ולרוחה.

צוות השופטים:

ברטה חזן, דניאל בן-נחום, יעקב רבי.

Arendt, who uses an exaggerated objectivity towards the criminal Eichman, deals with the victims much more severely. She minimizes the value of Jewish self-defense activities, and the multitudes of victims are dealt with without any serious concern or understanding. She rejects the testimony of most of the survivors of the Holocaust because she rejects "emotionalism". The most serious section of Arendt's hypothesis is that area which deals with Jewish collaboration. The mention of Jewish collaboration is no new discovery on her part, though she does exaggerate the proportions of this collaboration. More serious than this though, is her assertion that Jewish collaboration was an active factor in the execution of the destruction process, and that it was one of the decisive factors in enabling the mass murder to be carried out.

Hannah Arendt isn't equipped with the necessary knowledge in order to make synthetic evaluations of such a sensitive and mystery filled period. She doesn't know the languages which the Jews of Eastern Europe wrote in, and therefore didn't learn her material from first hand sources. She builds her assumptions on the basis of accidentally collected material which came her way, or she turns towards the books of Heilberg and Reigltinger which are filled with many inaccuracies and weaknesses concerning the Jews.

The damage which the book has caused and the controversy which it has aroused is so great, because the author didn't direct it towards the small audience which knows about the period from serious and well-based sources, but she succeeded, thanks to the sensational background, to reach many who have no preparation, and no critical approach, who learned about these things from the distorted view of Arendt.

In memory of those who are no longer with us:

Words of appreciation for the personality and historical activities of the late Dr. A. L. Kubovy, and late Prof. Beryl Mark.

FROM THE ARGUMENTS OF THE JUDGES FROM THE GANIA LEVY
PRIZE, WHICH WAS AWARDED TO "MORESHET"

..."Moreshet" is today the only magazine in Israel, appearing on a regular basis, which is dedicated to research on the period of the Holocaust, its causes and its history. The 5 issues which have appeared up to this point, reveal a broad, and in part previously unknown picture of the darkest period in the history of our people. Sections of

diaries and memoirs, which were discovered through all sorts of ways, were published for the first time, and many hints and details which were mentioned in them were deciphered.

In addition, the testimony of survivors of the Holocaust has been recorded, which not only removes the covering from their lives, from the abyss of the anguish and agony of the dying millions, but also reveals unknown instances of courage, courage of the soul and the courage of resistance, in all of the countries of the Holocaust, in the East and in the West, in the towns and in the cities, in the concentration camps and in the partisan units, in which the Jews fought in many different ways.

These and other testimonies, force us to change our accepted image of the Holocaust, based on superficial impressions only; the image of a fatalistic moving of the masses of Israel to slaughter, and to attribute to the stand of the people against the greatest and most refined murder machine in the history of mankind, cut off from all aid, abandoned in circles of loneliness, confronted with a blood-hatred — the correct image, which it deserves, clear and succinct.

At this time, when a number of factors have joined together — to distort the lessons of the Holocaust, in order to remove from discussion the central and fateful events of the Jewish history of our times — without arriving at the conclusions which they require — there is a special significance for a platform — which doesn't allow people to forget and to cause to forget, which increases and deepens the **consciousness of the Holocaust** and passes it on to the younger generation many of whom are among its readers.

In opposition to the simplistic approach, which sees courage only in armed rebellion, which for an isolated minority in the ghettos could only serve as a last resort after their final despair, after all hope for rescue had evaporated — this platform enlightens with additional revelations of Jewish courage, of mutual aid, of public, cultural and educational activity, of dedication, of an undaunted desire to live and a strong faith in the future, even in these conditions of hell-on-earth, they blossomed forth on the brink of the abyss.

This award is meant to strengthen the hands of those who carry out this difficult and responsible work, with wisdom and a broad perspective, to encourage them to continue unceasingly in their work of planting in the hearts of the general public, the consciousness of the importance of an understanding of our recent past and all of its many aspects..

Board of Judges: **Berta Chazan, Daniel Ben-Nachum, Ya'acov Rabi**